

Dylematy Europy niskowęglowej

CEZARY TOMASZ SZYJKO

31 stycznia br. Komisja Europejska opublikowała długo oczekiwany dokument na temat skutków podniesienia celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 z 20 do 30 proc. dla poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Konieczne z powodu ocieplenia klimatu przejście na gospodarkę niskowęglową może stać się antidotum na pogrążoną w kryzysie gospodarkę. Znaczne korzyści odniosłaby także Polska – wskazuje opublikowany 31 stycznia br. przez Komisję Europejską raport nt. skutków podniesienia celu redukcji emisji do 30 proc. do 2020 dla poszczególnych państw członkowskich. Z najnowszych badań wynika ponadto, że w perspektywie 2030 r. Polska będzie w stanie zredukować emisje gazów cieplarnianych aż o 53 proc. Okazuje się, że unijne zobowiązania redukcyjne, zawarte w pakiecie energetyczno-klimatycznym, tak powszechnie w Polsce krytykowanym, nie tylko nie są zabójcze dla polskiej gospodarki, ale wręcz możliwe do realizacji na wyższym niż przyjęty dotąd poziomie ambicji. Czy możliwy jest więc długoterminowy rozwój zgodny z wymogami ochrony klimatu, jednocześnie gwarantujący Polsce bezpieczeństwo energetyczne i silną pozycję na światowym rynku, prowadzący do poprawy warunków życia w naszym kraju oraz rozwiązania problemu bezrobocia? Co powinno być siłą napędową budowania konkurencyjnej gospodarki w perspektywie roku 2030?

Kryzys to szansa

Walka z recesją nie może oznaczać, że działania na rzecz ograniczenia kryzysu energetycznego i klimatycznego odłożone zostaną na później. W rozwinię-

Fot. www.frolia.com

tych gospodarczo państwach świata uznano, że kryzys to najlepszy czas, by zacząć rewolucję w motoryzacji. Kiedy ludzie oszczędzają, można stworzyć nowy, zielony przemysł, pobudzając przy tym gospodarkę. A po kryzysie zacznie się odcinanie kuponów od inwestycji, którym przyszłe sukcesy z góry zagwarantowały decyzje polityków. Wyśrubowane normy emisyjne w UE wprowadza się w samym środku największego od dziesięcioleci kryzysu gospodarczego na świecie. A przecież spełnienie tych norm podbije ceny energii.

Kryzys ekonomiczny, globalizacja i zmiany klimatyczne na nowo definiują obecnie świat. Dawne potęgi gospodarcze tracą swoje znaczenie, rośnie rola nowych, takich jak: Chiny, Brazylia czy Indie. Wzrost demograficzny i stopniowa poprawa poziomu życia 7 mld ludzi powodują wyczerpywanie zasobów naturalnych, w tym nieodnawialnych surowców energetycznych. Zbyt długo Europa i Ameryka żyły na kredyt i teraz nadszedł czas płacenia rachunków. Zmiany klimatu przybierają na sile, niemal każdy kolejny rok jest cieplejszy od poprzedniego, prowadząc do coraz większych strat, przede wszystkim w krajach najbardziej zagrożonych, których odpowiedzialność za zmiany klimatu jest znikoma.

Jednocześnie w coraz większym stopniu świat wkracza na ścieżkę budowy gospodarki opartej na efektywnym wykorzystaniu lokalnych, odnawialnych zasobów. Wartość rynku zielonych technologii energetycznych rośnie co roku o kilkanaście procent, przekroczyła już 3 mld dolarów. Pomimo tego, że Unia Europejska stara się być liderem działań w ochronie klimatu, na szczycie listy beneficjentów tych zmian brakuje niemal wszystkich państw członkowskich. Wyróżniają się jedynie Niemcy, które są w pierwszej piątce krajów dysponujących największą liczbą patentów w obszarze czystych technologii.

Problem ten dotyczy także Polski, która zamiast budować innowacyjną gospodarkę ogromne wysiłki kieruje na obronę węglowego systemu energetycznego. Według wskaźnika eko-innowacyjności nasz kraj jest na ostatnim miejscu w Unii Europejskiej. Z jego wartością dwa razy niższą niż średnia państw UE, a trzy razy niższą od lidera – Finlandii. Czy kryzys to do-

bry moment na wycofywanie się z innowacji, czy właśnie dobry moment na ich wdrażanie? Jeżeli chcemy za 20–40 lat mieć konkurencyjną, nowoczesną gospodarkę, musimy już teraz zawołać „wszystkie ręce na pokład” i jasno określić kierunek rejsu.

Najnowsza inicjatywa UE

31 stycznia br. Komisja Europejska opublikowała długo oczekiwany dokument na temat skutków podniesienia celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 z 20 do 30 proc. dla poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Z raportu zatytułowanego *Analysis of options to move beyond 20% greenhouse gas emission reductions: Member State results* (pełny tekst na stronie: http://ec.europa.eu/clima/policies/package/docs/staff_working_doc_2012_en.pdf) wynika, że w Polsce zwiększenie unijnego celu redukcyjnego do 30 proc. będzie skutkowało zwiększeniem przychodów budżetu Polski ze sprzedaży uprawnień do emisji w ramach Europejskiego Systemu Handlu Emisjami (EU ETS) o 2,124 mld euro w 2020 r., ograniczeniem wydatków na paliwo o 1200 mln euro rocznie oraz zaoszczędzeniem do

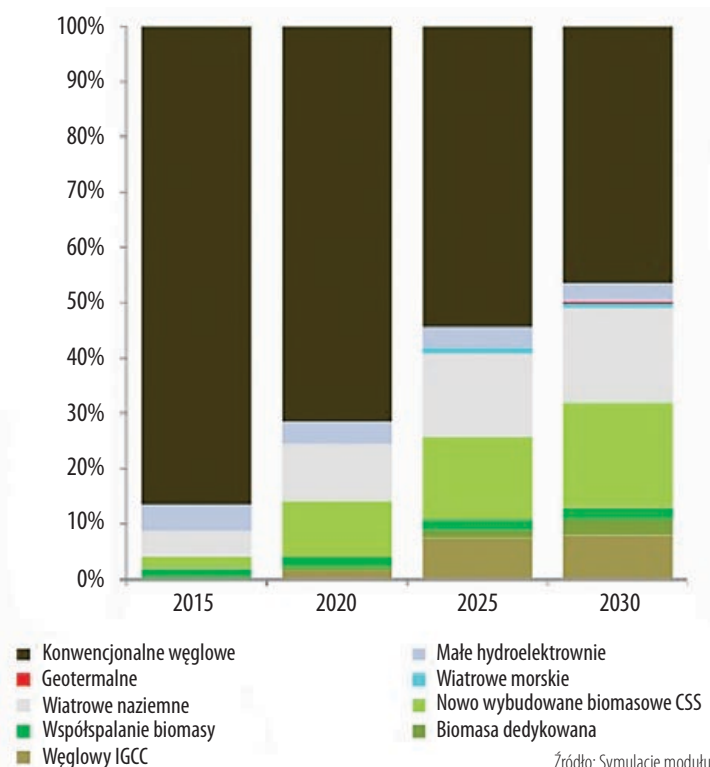
1,311 mld euro rocznie dzięki zmniejszeniu zanieczyszczenia powietrza.

– Na szczęście coraz więcej osób w naszym kraju zgadza się, że walkę ze zmianami klimatu i kryzysem gospodarczym można połączyć – mówi Zbigniew Karaczun, prezes Polskiego Klubu Ekologicznego Okręgu Mazowieckiego, ekspert Koalicji Klimatycznej – Jest coraz więcej dowodów na to, że opóźnianie kluczowych inwestycji w niskoemisyjną gospodarkę i skupienie się na obronie przestarzałego systemu opartego na węglu wpłynie negatywnie na konkurencyjność naszej gospodarki.

Tym niemniej działania na rzecz ochrony klimatu to nie tylko szansa na nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę, ale także nasz obowiązek wobec przyszłych pokoleń, u których zaciągamy teraz dług wynikający z nadmiernej konsumpcji powodującej degradację środowiska i wyczerpywanie zasobów nieodnawialnych.

– Kryzys gospodarczy to okres, kiedy trudniej finansować wiele przedsięwzięć inwestycyjnych. Ale z drugiej strony, kryzys się kiedyś skończy, a tymczasem długookresowe problemy gospodarcze związane m.in. z ograniczonymi zasobami naturalnymi i zmianami klimatycznymi same się nie rozwiążą.

Rys. 1. Rozwój technologii niskoemisyjnych w Polsce

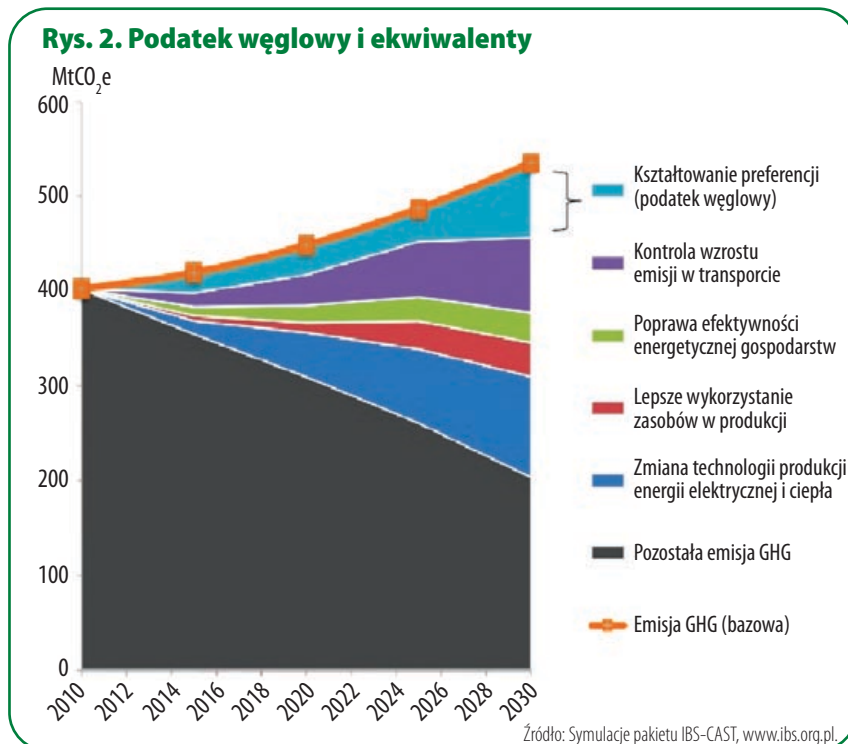
Ważne więc, aby w czasie wychodzenia z kryzysu nie zapomnieć o długookresowych problemach – uważa prof. Witold Orłowski, dyrektor Szkoły Biznesu Politechniki Warszawskiej, główny doradca ekonomiczny PwC.

Wynikające z redukcji emisji zmniejszenie energochłonności gospodarki obniżyłoby koszty polskich przedsiębiorców, pozwalając im na większe inwestycje i poprawiając ich konkurencyjność na międzynarodowych rynkach. – Wyjście z kryzysu wymaga inwestycji przynoszących wzrost i miejsca pracy. Jak wskazuje Strategia Europa 2020, szczególną rolę pełnią tu, zarówno w całej Unii Europejskiej, jak i w Polsce, inwestycje w czyste technologie, przede wszystkim w efektywność energetyczną – podkreśla Jan Nill z Dyrekcji Generalnej ds. Klimatu Komisji Europejskiej.

Instrumentarium polityki klimatycznej

Koszty i korzyści wynikające z realizacji ambitnych celów redukcyjnych w Polsce przedstawia przygotowany na zamówienie Polskiego Klubu Ekologicznego Okręgu Mazowieckiego oraz WWF Polska przez Instytut Badań Strukturalnych raport pt. *Niskoemisyjne dylematy – Jak ograniczyć emisję gazów cieplarnianych i co to oznacza dla polskiej gospodarki?* Raport wskazuje, że w perspektywie 2030 r. Polska może zredukować emisje gazów cieplarnianych aż o 53 proc. w stosunku do poziomu z roku 1990.

– Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych z obecnego poziomu 400 do 210 MtCO₂e w roku 2030 jest zadaniem bardzo ambitnym i wymagającym skoordynowanych działań w warstwie regulacyjnej, operacyjnej, implementacyjnej

i finansowej – uważa Maciej Bukowski, prezes Instytutu Badań Strukturalnych i współtwórca raportu. Z przedstawionego raportu wynika, że taka redukcja jest osiągalna pod warunkiem zastosowania przez państwo pełnego instrumentarium polityki klimatycznej: wdrożenia ambitnego planu inwestycyjnego w energetyce; podniesienia efektywności energetycznej gospodarstw domowych; zwiększenia efektywności energetycznej i paliwowej w przedsiębiorstwach; kontroli wzrostu emisji w transporcie, wzrostu racjonalności konsumpcji paliw i energii u odbiorców finalnych oraz przemysłowych stymulowanego narzędziami fiskalnymi.

– Tak znacząca redukcja emisji z pewnością nie będzie dla naszego kraju procesem łatwym, ale jest to wyzwanie, które warto podjąć, kierując tym samym gospodarkę w stronę nowoczesnej, opartej na innowacji ścieżki roz-

woju – twierdzi Monika Marks z WWF Polska. – Okazuje się, że unijne zobowiązania redukcyjne, zawarte w pakiecie energetyczno-klimatycznym, tak powszechnie w Polsce krytykowanym, nie tylko nie są zabójcze dla polskiej gospodarki, ale wręcz możliwe do realizacji na wyższym niż dotąd poziomie ambicji. Z raportu wynika również, że inwestycja w energetykę jądrową nie jest wcale warunkiem koniecznym osiągnięcia niezbędnej redukcji.

Finansowanie technologii

Kluczowym dylematem wydaje się znalezienie źródeł finansowania przejścia do gospodarki niskowęglowej w czasach kryzysu i po nim. Jak pogodzić potrzebę finansowania ze środków publicznych i konieczność ograniczenia wydatków budżetowych

TAB. 1. SKUTKI MAKROEKONOMICZNE PAKIETU REDUKCYJNEGO

	Wyższy podatek węglowy	Wyższe wydatki publiczne subsydujące pakiet technologiczny
Konsumpcja publiczna	Wyższa konsumpcja	Niższa konsumpcja (poza pakietem)
	Oddziaływanie zależne od charakteru ekonomicznego danej części konsumpcji publicznej	
Transfery	Wyższe transfery Oddziaływanie negatywne	Niższe transfery Oddziaływanie pozytywne
Stawka podatku VAT	Niższe podatki	Wyższe podatki
Stawka podatku PIT	Oddziaływanie pozytywne	Oddziaływanie negatywne

Źródło: www.ibs.org.pl.

Fot. www.fotolia.com

w Polsce? Proponowane działania wymagają preferowania przez państwo odpowiedniej – niskoemisyjnej – ścieżki rozwoju technologicznego w sektorze energetycznym, w tym także gotowości do rekompensowania firmom z tego sektora ponoszonych kosztów ponadstandardowych wydatków inwestycyjnych w droższe, niskowęglowe technologie. Po drugie, znaczne, niewykorzystane rezerwy ekologiczne i ekonomiczne tkwią w efektywności wykorzystania zasobów przez gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa. Dotyczy to zwłaszcza efektywności energetycznej i paliwowej, której ważnym źródłem mogą być termomodernizacje nieruchomości prywatnych i komercyjnych.

Realistyczny scenariusz ich realizacji łącznie z wdrożeniem technologii oszczędzających energię lub paliwa na poziomie urządzeń domowych, oświetlenia i linii produkcyjnych pozwala osiągnąć redukcje emisji w pełni porównywalne co do skali z konsekwencjami ambitnego planu inwestycyjnego w energetyce. Trzecim ważnym obszarem gospodarki, w którym innowacje technologiczne mogą potencjalnie zwiększyć efektywność działalności ekonomicznej przy jednoczesnym pozytywnym wkładzie do polityki klimatycznej, jest transport. Ten cel można

osiągnąć dzięki stopniowej modernizacji floty samochodowej i ciężarowej. Niezbędnym elementem ambitnej polityki klimatycznej powinno być wprowadzenie podatku węglowego, opłat za emisję, zwłaszcza w energetyce. Umiejętne przeznaczanie przychodów z podatku węglowego na zieloną reformę podatkową i finansowanie korzystnych dla gospodarki inwestycji klimatycznych, zwłaszcza w obszarze innowacji, efektywności energetycznej i paliwowej, jest kluczem do spełnienia ambitnych celów redukcyjnych w perspektywie roku 2030. Należy też podkreślić, że opóźnianie kluczowych inwestycji w niskoemisyjną gospodarkę – przede wszystkim w energetyce – silnie obniży potencjał redukcji emisji, a w długim okresie zwiąże Polskę z wysokoemisyjną infrastrukturą wpływającą negatywnie na konkurencyjność gospodarki.

– Jeśli chcemy powstrzymać wzrost globalnej temperatury na krytycznym poziomie 2°C powyżej czasów przedprzemysłowych kraje rozwinięte powinny podjąć wyzwanie ograniczenia emisji o przynajmniej 80 proc. do roku 2050 – twierdzi dr Andrzej Kassenberg, prezes Instytutu na rzecz Ekorozwoju. Konkludując, przed Polską już dziś cywilizacyjna szansa podjęcia konkretnych awangardowych działań na rzecz niskoemisyjnej przyszłości Europy. Mą-

drze przeprowadzona niskoemisyjna transformacja będzie impulsem rozwojowym dla Polski. **n**

Źródła:

- 1 *Analysis of options to move beyond 20% greenhouse gas emission reductions: Member State results* (2012): European Commission paper: http://ec.europa.eu/clima/policies/package/docs/staff_working_doc_2012_en.pdf.
- 2 EU energy trends to 2030 (2010): *Publication by the European Commission, Directorate-General for Energy in collaboration with Climate Action DG and Mobility and Transport DG*, ISBN 978-92-79-16191-9. http://ec.europa.eu/energy/observatory/trends_2030/doc/trends_to_2030_update_2009.pdf
- 3 European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs (2011): *The 2012 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Joint Report prepared by the European Commission (DG ECFIN) and the Economic Policy Committee (AWG)*. European Economy 4/2011.
- 4 Brzeziński K., Bukowski M. (2011): *Niskoemisyjne dylematy*, IBS, Warszawa, ISBN 978-83-933263-0-3.
- 5 Höglund-Isaksson L., Winwarther W., Wagner F., Klimont Z., Amann M. (2010): *Potentials and costs for mitigation of non-CO2 GHG emissions in the European Union until 2030. Report to DG Climate Action, IIASA, Laxenburg*, http://ec.europa.eu/clima/policies/package/docs/non_co2emissions_may2010_en.pdf
- 6 Materiały konferencji „Gospodarka niskowęglowa – pomysły na kryzys”, zorganizowanej wspólnie 31 stycznia przez Koalicję Klimatyczną, CEE Bankwatch Network, Instytut Badań Strukturalnych i Szkołę Główną Handlową, http://koalicyjaklimatyczna.org/lang/pl/page/materiale_konferencyjne/id/8/.
- 7 Szyjko C.T. (2011): *Unia wobec globalnego dialogu energetycznego*, [w:] „Wiadomości Naftowe i Gazownicze” – czasopismo naukowo-techniczne, nr 9(161), Kraków 2011, s. 16–18. ISSN 1505-523X.
- 8 Szyjko C.T. (2012): *Raport pt. Cała prawda o gazie łupkowym*, „REALIA – Dwumiesięcznik Społeczno-Polityczny”, nr 1(27), s. 15–33. ISSN 1898-2042.
- 9 Szyjko C.T. (2011): *Przydział darmowych uprawnień do emisji CO2 w UE po 1 stycznia 2013 r.*, „Nowa Energia”, nr 6(24), s.18–30, ISSN 1899-0886.
- 10 Szyjko C.T. (2011): *Poland's energy security*, „Polish Market – Economy Magazine”, nr 10 (182)2011, p.10–11, ISSN 1427-0978.

